

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, mart.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI TIZIMLASHTIRILGAN TAHDIDLAR.....	40
Qodirov Tuyg'un Uzoqovich, Nabiyev Bexzod Shavkatovich	
SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYA VA TEKNOLOGIK MODERNIZATSIYANING O'RNI	44
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI BAHOLASHNING USLUBIYOTI VA UNING SOLIQ TIZIMIDA QO'LLANILISHI	49
To'xtabayev Oybek Odilovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR.....	56
Ismailov Bobir Salomovich	
TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI	62
Yangiboyev F.B.	
MINTAQAVIY IQTISODIY SALOHİYATDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	68
Turayev Og'abek Kaxramonovich	
XORIJIY MAMLAKATLARDA TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINI RIVOJLANTIRISH TAJRIBASI.....	75
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BOSHQARISHNING INTEGRATSION VA ADAPTIV MODEL.....	83
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li	
QURILISH TASHKILOTLARI FAOLIYATINING MOLİYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELAR ASOSIDA BAHOLASH	89
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
ICHKI NAZORAT VA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDAGI XAVFLARNI BOSHQARISH	94
Islamova Nargiza Mirzaxidovna	
TURIZMNING MINTAQADA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	104
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNING HOZIRGI KUNDAGI HOLATI TAHLILI	111
Begamov S.X.	
RETHINKING JOB CREATION: ONTOLOGICAL AND EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF MACROECONOMIC EMPLOYMENT ANALYSIS.....	116
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
HUDUDIY TURIZM KLASSTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	125
Ro'zimova Xusnora Mirzobek qizi	
SUG'URTACHILIK VA O'ZBEKISTONDA SUG'URTA SEKTORINING HOLATI.....	129
O'runboyeva Sotima Alisher qizi	
GO'SHT VA GO'SHT MAHSULOTLARINI SANOAT USULIDA QAYTA ISHLASHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI.....	134
Kaydarova Sitara Suranbay qizi	
KORXONALAR QIYMATINI BAHOLASH VA BOZOR BAHOSINI SHAKLLANTIRISH METODOLOGIYASI.....	139
Abduraxmanov Sherzodbek Ravshanovich	
YASHIL IQTISODIYOT: EKOLOGIK BARQARORLIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK UYG'UNLIGI.....	145
Jamalidinova Asalxon Saliyevna	
2025-YILDA O'ZBEKISTON UCHUN ENG YAXSHI 10 TA TRANSPORT TEKNOLOGIYALARI VA INNOVATSIYALARI	151
Mamasaliyeva Mukaddas Ibadullayevna, Beketov Timur Kazakbayevich	

MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVLARI: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TIZIMLAR QIYOSIY TAHLILI	155
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ	163
Хайдарова Ёркиной Аскар кизи	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING FISKAL VA INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI	170
Mamatova Nodira Mirzavaliyevna	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И УСТОЙЧИВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПЕРЕХОДА ТЕПЛИЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ ТАШКЕНТСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ НА СОЛНЕЧНЫЕ СИСТЕМЫ ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЯ	178
Срождидинова Зарина Хайриддиновна, Абдувалиева Зилола Абдуллаевна	
MAMLAKATIMIZDA QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	186
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
RIVOJLANISHDA RAQOBAT EMAS, BALKI HAMKORLIKNING USTUVORLIGI: NAZARIY VA AMALIY TAHLIL	190
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEKANIZMLARI VA "QAMRAB OLINMAGAN O'RTA QATLAM" MUAMMOSI	196
Bafoev Farrux Jo'raqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA EKOLOGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	202
Shanazarova Gulyoraxon Baxtiyarovna	
O'ZBEKISTON STARTAP EKOTIZIMIDA INVESTITSIYA JALB QILISH JARAYONINING INSTITUTSIONAL MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARI	208
Xoliqova Xurshidaxon Xayotjon qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA STARTAP EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	214
Usmanov Gafurjon Shavkatovich	
QURILISHDA ISHLAB CHIQARISH VA SIFATNI BOSHQARISH TIZIMLARINING RIVOJLANISHI	220
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmanov Ilxom Achilovich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHITNI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIYALARI	225
Xolov Sherali Axrorboyevich	
2010-2024-YILLARDA O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIKNI INVESTITSIYALASHNING EKONOMETRIK TAHLILI	229
Ashurov Shuhratbek Quadrat o'g'li	
TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI	233
Sherbekova Kamola Norbekovna	
AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGI DARAJASI VA UNI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI	243
Abduvoxidov Akmal Abdulazizovich	
MARKAZIY BANK KURS SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	249
Saydullayev Nodirbek Narzullaevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH SALOHİYATI VA MUAMMOLARI	258
Raupov Shuxrat Soyibovich	
ЭКОТУРИЗМ В УЗБЕКИСТАНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	264
Абидова Дилфуза Игамбердиевна, Рахматуллаева Зулайхо Хасан кизи	
DIGITAL ECONOMY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BUSINESS CHANGE IN THE REGIONS	270
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich	

QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASHDA IOT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	273
Mirzaev Dilshod Artikovich	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА	279
Касимова Наргиза Сабитджановна	
YASHIL IQTISODIYOTNING NAZARIY ASOSLARI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	284
Ismoyilova Mahliyo Oybek qizi	
BOSHQARUVDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR (OLIIY TA'LIM MISOLIDA).....	289
Karievva Gulnora Abdullayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISHNING AMALDAGI HOLATI VA ASOSIY TENDENSIYALARI.....	295
Qurbonov Odilbek Ro'zmatovich	
O'ZBEKISTONDA SPORT FEDERATSIYALARI VA ASSOTSIATSIYALARINI SAMARALI BOSHQARISH TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'LLARI	302
Umed Farmonkulovich Radjabov	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA QARATILGAN IQTISODIY MEKANIZMNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ULARNING AMALIY AHAMIYATI	307
Mullayeva Mexrangiz Axtam qizi	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)	313
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Muradova Nazira Raximjanovna	
RAQAMLI MARKETING VA ONLAYN PLATFORMALAR ORQALI EKOTURISTIK MAJMUALARNI OMMALASHTIRISH TRENDI	318
Xolmatova Parvina Asliddin qizi	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR	323
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
РАЗВИТИЕ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.....	327
Бахтиёрров Худайберган Хамдам угли	
MAHALLIY BUDJETLARDA TRANSFERTLARGA QARAMLIK DARAJASINI BAHOLASH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	335
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayevich	
QORAQALPOG'ISTON QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI.....	342
Tajibaev Berdax Asqarbay uli	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	347
Ashurova Maftuna Ortiq qizi	
STRATEGIC DIRECTIONS FOR INCREASING CAPITAL EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS: DIGITALIZATION AND RISK MANAGEMENT INTEGRATION	352
Sadullaeva Mokhinur Aziz kizi	
TECHNOLOGY MANAGEMENT AND SME INTERNATIONALIZATION: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW	358
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
TA'LIM SIFATINI BAHOLASH MEZONLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI.....	363
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	
SMART UNIVERSITET KONSEPSIYASI ASOSIDA REYTING VA RAQOBATBARDOSHLIKNI INTEGRAL BOSHQARISH	371
Xudoyqulov Husen Ahadovich	

BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY VA XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY HISOBOT 1-SHAKLINING QIYOSIY TAHLILI	379
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
SUG'URTA BOZORINING RAQAMLI RIVOJLANISHIDA NAZARIY QARASHLAR	384
G'ozieva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSION LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	389
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
MAHALLIY BUDJETLAR DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	397
P.SH.Usmonov	
СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ ИНВЕСТИЦИОННОГО АНАЛИЗА ДЛЯ ОЦЕНКИ ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	401
Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
KORXONA VA TASHKILOTLARDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA KORPORATIV MADANIYAT, AXLOQIY-RUHIY VA MA'NAVIY MUHITNING O'RNI	407
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
ELEKTRON PULLARNING MOHIYATI VA ULARNING MILLIY TO'LOV TIZIMIDAGI ROLI.....	416
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA UY XO'JALIKLARINING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KENGAYTIRISH.	423
Eshbaeva Shahnova Faxriddinovna	
APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE	428
Musayeva Shaira Azimovna	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XORIJIY TAJRIBA HAMDA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH SAMARADORLIGI.....	435
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATI IMIJINI OSHIRISHDAGI MUAMMOLARNI HAL ETISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI: QIYOSIY TAHLIL.....	439
Bekmurodov Navruz Ergashevich	
TA'LIM XIZMATLARI SOHASIDA YARATILGAN YALPI QO'SHILGAN QIYMAT DINAMIKASI VA UNI BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	449
O'rinov Komiljon Kozimovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHNING MINTAQAVIY OMILLARI.....	453
Salomat Norova	

BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHNING MINTAQAVIY OMILLARI

Salomat Norova

Buxoro davlat texnika universiteti dotsenti, PhD.

Annotatsiya. Mazkur maqolada barqaror rivojlanishni ta'minlashda mintaqaviy omillarning o'ri va ahamiyati tahlil qilingan. Hududlarning iqtisodiy, ijtimoiy hamda ekologik salohiyati barqaror rivojlanishning muhim tarkibiy qismi sifatida ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda mintaqalar o'rtasidagi tafovutlarni kamaytirish, mavjud resurslardan samarali foydalanish hamda hududiy boshqaruv tizimini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, tadqiqot natijalariga asoslanib, mintaqaviy rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: barqaror rivojlanish, mintaqaviy rivojlanish, hududiy siyosat, iqtisodiy o'sish, ekologik barqarorlik, ijtimoiy rivojlanish, resurslardan samarali foydalanish.

Abstract. This article analyzes the role and importance of regional factors in ensuring sustainable development. The economic, social, and environmental potential of regions is considered an important component of sustainable development. The study highlights issues related to reducing regional disparities, ensuring the efficient use of resources, and improving regional governance systems. Based on the research findings, scientifically grounded proposals and recommendations for ensuring sustainable regional development are also presented.

Key words: sustainable development, regional development, regional policy, economic growth, environmental sustainability, social development, efficient use of resources.

Аннотация. В данной статье проанализирована роль и значение региональных факторов в обеспечении устойчивого развития. Экономический, социальный и экологический потенциал регионов рассматривается как важная составляющая устойчивого развития. В исследовании освещаются вопросы сокращения межрегиональных различий, эффективного использования ресурсов и совершенствования системы территориального управления. Кроме того, на основе полученных результатов предложены научно обоснованные рекомендации и предложения по обеспечению устойчивого регионального развития.

Ключевые слова: устойчивое развитие, региональное развитие, региональная политика, экономический рост, экологическая устойчивость, социальное развитие, эффективное использование ресурсов.

KIRISH

Hozirgi globallashuv jarayonlari, iqtisodiy integratsiya va ijtimoiy taraqqiyot sharoitida barqaror rivojlanishni ta'minlash masalasi dunyo mamlakatlari oldida turgan eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. XXI asrda iqtisodiy o'sish bilan bir qatorda ekologik muvozanatni saqlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda aholining turmush darajasini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlariga aylanmoqda. Shu jihatdan barqaror rivojlanish tushunchasi nafaqat iqtisodiy ko'rsatkichlarning o'sishini, balki jamiyatning ijtimoiy farovonligi va ekologik xavfsizligini ham qamrab oluvchi kompleks jarayon sifatida namoyon bo'ladi.

Bugungi kunda barqaror rivojlanishni ta'minlashda hududlar va mintaqalarning roli tobora ortib bormoqda. Chunki har bir hududning tabiiy resurslari, iqtisodiy salohiyati, infratuzilmasi, demografik holati hamda ijtimoiy rivojlanish darajasi bir-biridan farq qiladi. Shu sababli mamlakat miqyosida barqaror rivojlanishga erishish ko'p jihatdan mintaqaviy rivojlanish siyosatining to'g'ri tashkil etilishiga bog'liq. Mintaqalarda iqtisodiy faollikni oshirish, ishlab chiqarishni rivojlantirish, yangi ish o'rinlari yaratish hamda infratuzilmani takomillashtirish orqali umumiy milliy taraqqiyotga erishish mumkin.

Mintaqaviy rivojlanish mamlakat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, hududlar o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish, resurslardan samarali foydalanish hamda mahalliy imkoniyatlarni ro'yobga chiqarishga xizmat qiladi. Hududlar o'rtasidagi sezilarli tafovutlar ayrim hollarda umumiy iqtisodiy barqarorlikka ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois davlat tomonidan hududiy siyosatni samarali olib borish, iqtisodiy faoliyatni rag'batlantirish hamda investitsiyalarni jalb qilish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Mintaqaviy omillar barqaror rivojlanishni ta'minlashda turli yo'nalishlarda namoyon bo'ladi. Avvalo, hududning tabiiy resurslari va geografik joylashuvi iqtisodiy faoliyatning asosiy omillaridan biridir. Ayrim mintaqalar foydali qazilmalar, qishloq xo'jaligi imkoniyatlari yoki transport yo'llariga yaqinligi bilan ajralib turadi. Boshqa hududlar esa sanoat salohiyati, ilmiy markazlar yoki rivojlangan infratuzilmasi bilan ustunlikka ega bo'lishi mumkin. Ushbu omillarni to'g'ri baholash va ulardan samarali foydalanish hududlarning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

O'zbekiston sharoitida ham hududiy rivojlanishni ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda mamlakatda hududlarni kompleks rivojlantirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish, sanoat zonalarini tashkil etish hamda investitsiya muhitini yaxshilash bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu esa mintaqalar iqtisodiy salohiyatini oshirish, aholi bandligini ta'minlash hamda turmush darajasini yaxshilashga xizmat qilmoqda.

Mamlakatimizda hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish, resurslardan samarali foydalanish hamda yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratish barqaror rivojlanish strategiyasining muhim qismi hisoblanadi. Ayniqsa, sanoatni rivojlantirish, qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish, xizmatlar sohasini kengaytirish hamda transport-logistika tizimini takomillashtirish orqali hududiy taraqqiyotga erishish mumkin.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Barqaror rivojlanish konsepsiyasi ilk bor xalqaro miqyosda World Commission on Environment and Development tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, unda barqaror rivojlanish "kelajak avlodlarning ehtiyojlarini qondirish imkoniyatini kamaytirmagan holda hozirgi avlod ehtiyojlarini qondiradigan rivojlanish" sifatida ta'riflangan. Ushbu yondashuv iqtisodiy o'sish, ijtimoiy tenglik va ekologik muvozanatni uyg'unlashtirish zarurligini ta'kidlaydi.

Barqaror rivojlanishning mintaqaviy jihatlarini o'rganishda Jeffrey Sachs hududiy rivojlanish siyosati iqtisodiy samaradorlik, ekologik barqarorlik va ijtimoiy farovonlik o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashi zarurligini ta'kidlaydi. Uning fikriga ko'ra, barqaror rivojlanishga erishishda hududiy resurslardan oqilona foydalanish hamda hududlar o'rtasidagi tafovutlarni kamaytirish muhim ahamiyatga ega.

Herman Daly barqaror rivojlanish nazariyasida iqtisodiy tizimning ekologik chegaralar bilan muvofiqligini asosiy shart sifatida ko'rsatadi. Olimning fikricha, iqtisodiy faoliyat tabiiy resurslarning tiklanish imkoniyatidan oshib ketmasligi lozim, aks holda hududiy ekologik muvozanat izdan chiqishi mumkin.

Mintaqaviy rivojlanish va barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganishda Michael Porter hududlarning raqobatbardoshligini oshirish barqaror iqtisodiy rivojlanishning muhim omili ekanligini ta'kidlaydi. Uning nazariyasiga ko'ra, hududiy klasterlar va innovatsion muhit iqtisodiy o'sishni jadallashtirib, mintaqalarning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Hududiy rivojlanish siyosatini o'rganishda Andy Pike, Andrés Rodríguez-Pose va John Tomaney hududiy boshqaruv tizimining ahamiyatini alohida ta'kidlaydilar. Ularning fikriga ko'ra, mintaqaviy siyosat hududlarning o'ziga xos iqtisodiy, ijtimoiy va tabiiy resurslariga asoslangan holda shakllantirilishi zarur.

Hududiy rivojlanishda inson kapitalining roli haqida Richard Florida kreativ iqtisodiyot va bilimga asoslangan iqtisodiy tizimlar mintaqalar rivojlanishining muhim drayveri ekanligini ta'kidlaydi.

Shuningdek, Organisation for Economic Co-operation and Development tadqiqotlari hududiy rivojlanishda infratuzilma, resurslardan samarali foydalanish hamda hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish barqaror rivojlanishning muhim omillaridan biri ekanligini ko'rsatadi.

O'zbekistonlik olimlar tomonidan ham barqaror rivojlanish va hududiy iqtisodiyot masalalari keng o'rganilmoqda. Ularning ilmiy ishlari hududlarning iqtisodiy salohiyatini oshirish, sanoatni modernizatsiya qilish, qishloq xo'jaligini rivojlantirish hamda xizmatlar sohasini kengaytirish masalalarini qamrab oladi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, barqaror rivojlanish muammosi ko'p qirrali bo'lib, iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik omillar o'zaro bog'liq holda namoyon bo'ladi. Ayniqsa, hududiy rivojlanish jarayonlarini chuqur o'rganish mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda barqaror rivojlanishni ta'minlashda mintaqaviy omillarning ahamiyatini aniqlash maqsadida kompleks ilmiy metodlardan foydalanildi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlar qo'llanildi:

- Tizimli tahlil usuli – barqaror rivojlanish va hududiy rivojlanish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlash uchun;
- Taqqoslash metodi – hududlar iqtisodiy ko'rsatkichlarini o'zaro solishtirish orqali ularning rivojlanish darajasini baholash uchun;

• Statistik tahlil usuli – hududiy iqtisodiy ko'rsatkichlar, jumladan yalpi hududiy mahsulot hajmi, sanoat ishlab chiqarishi va xizmatlar sektorining rivojlanishini baholash uchun;

• Ilmiy umumlashtirish usuli – tadqiqot natijalarini tizimlashtirish va ilmiy xulosalar chiqarish uchun.

Tadqiqotning axborot bazasini hududiy iqtisodiyot bo'yicha ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari hamda O'zbekiston iqtisodiy rivojlanishiga oid statistik ma'lumotlar tashkil etadi.

Hozirgi davrda barqaror rivojlanish masalasi nafaqat global darajada, balki alohida mamlakatlar va ularning hududlari kesimida ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Barqaror rivojlanish iqtisodiy o'sish, ijtimoiy farovonlik hamda ekologik muvozanatning uyg'unligini ta'minlashga qaratilgan kompleks jarayon hisoblanadi.

Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi ko'p jihatdan hududlarning rivojlanish darajasiga bog'liq. Hududlar o'rtasidagi iqtisodiy va ijtimoiy tafovutlar iqtisodiy rivojlanish sur'atlariga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli zamonaviy iqtisodiy siyosatda hududiy rivojlanish muhim yo'nalishlardan biri sifatida qaraladi.

Mintaqaviy rivojlanish jarayonlari hududlarning tabiiy resurslari, ishlab chiqarish salohiyati, infratuzilma darajasi, demografik holati hamda investitsiya muhitiga bog'liq holda shakllanadi. Ayrim hududlar sanoat markazlari sifatida rivojlangan bo'lsa, boshqalari qishloq xo'jaligi yoki xizmat ko'rsatish sohalari bilan ajralib turadi.

Mintaqaviy rivojlanishga ta'sir etuvchi asosiy omillardan biri infratuzilma hisoblanadi. Transport, energetika, kommunikatsiya va logistika tizimlarining rivojlanganligi hududlarning iqtisodiy salohiyatini oshiradi.

Investitsiyalar ham hududiy iqtisodiy rivojlanishda muhim rol o'ynaydi. Xorijiy investitsiyalar yangi texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish hamda eksport imkoniyatlarini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, demografik omillar va ekologik barqarorlik masalalari ham hududiy rivojlanishda muhim o'rin tutadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

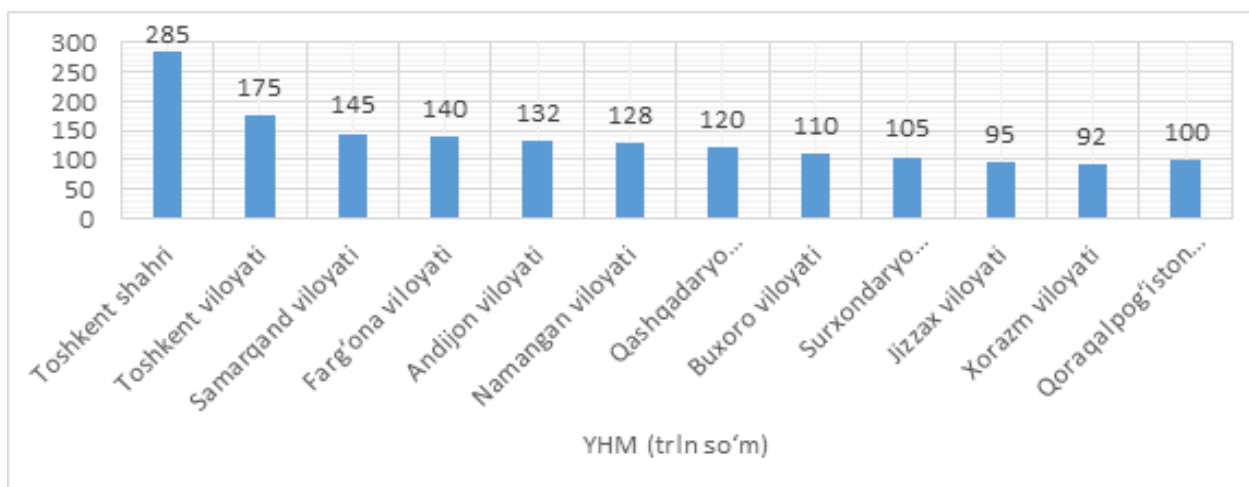
O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, barqaror rivojlanishni ta'minlashda mintaqaviy omillar muhim rol o'ynaydi. Hududlarning iqtisodiy salohiyati, infratuzilmasi, investitsiya muhiti, demografik jarayonlari hamda tabiiy resurslari hududiy rivojlanish darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish, infratuzilmani rivojlantirish hamda investitsiyalarni jalb qilish barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda muhim omillar hisoblanadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki:

- hududiy iqtisodiy siyosatni takomillashtirish zarur;
- infratuzilma loyihalarini kengaytirish hududiy rivojlanishni jadallashtiradi;
- investitsiyalarni jalb qilish hududlar iqtisodiy salohiyatini oshiradi;
- demografik va ekologik omillarni hisobga olish barqaror rivojlanish uchun muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, barqaror rivojlanishni ta'minlashda mintaqaviy yondashuvni kuchaytirish, hududlarning iqtisodiy imkoniyatlaridan samarali foydalanish hamda hududiy siyosatni takomillashtirish muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

1-rasm. O'zbekiston hududlari bo'yicha yalpi hududiy mahsulot hajmi (2025 yil)¹

¹ <https://stat.uz/uz/> ma'lumotlari

1-rasm ma'lumotlari hududlar iqtisodiy rivojlanish darajasi o'rtasida muayyan farqlar mavjudligini ko'rsatadi. Ayniqsa, Toshkent shahri mamlakatning iqtisodiy markazi sifatida yetakchi o'rinni egallab, yalpi hududiy mahsulot hajmi boshqa hududlarga nisbatan ancha yuqori ekanligi kuzatiladi. Bu, avvalo, poytaxtda sanoat, savdo, moliya, transport va xizmat ko'rsatish sohalarining rivojlanganligi bilan izohlanadi.

Toshkent viloyati ham iqtisodiy jihatdan faol hududlardan biri bo'lib, unda ko'plab sanoat korxonalari hamda logistika markazlari faoliyat yuritadi. Viloyatlar kesimida tahlil qilinadigan bo'lsa, Samarqand, Farg'ona va Andijon viloyatlari iqtisodiy salohiyati yuqori hududlar qatoriga kiradi. Bu hududlarda aholi sonining ko'pligi, ishlab chiqarish korxonalarining mavjudligi hamda qishloq xo'jaligi va xizmat ko'rsatish sohalarining rivojlanganligi muhim rol o'ynaydi.

Namangan, Qashqadaryo va Buxoro viloyatlarida ham so'nggi yillarda sanoat ishlab chiqarish hajmining ortib borishi kuzatilmoqda. Shu bilan birga, ayrim hududlarda iqtisodiy rivojlanish sur'atlari boshqa hududlarga nisbatan biroz pastroq darajada ekanligi ham kuzatiladi. Bu esa hududlar o'rtasida iqtisodiy tafovutlar mavjudligini ko'rsatadi.

Hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish barqaror rivojlanish siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu maqsadda davlat tomonidan infratuzilmani rivojlantirish, sanoat zonalarini tashkil etish, investitsiyalarni jalb qilish hamda tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Natijada ko'plab hududlarda yangi ishlab chiqarish quvvatlari ishga tushirilmoqda va iqtisodiy faollik ortib bormoqda.

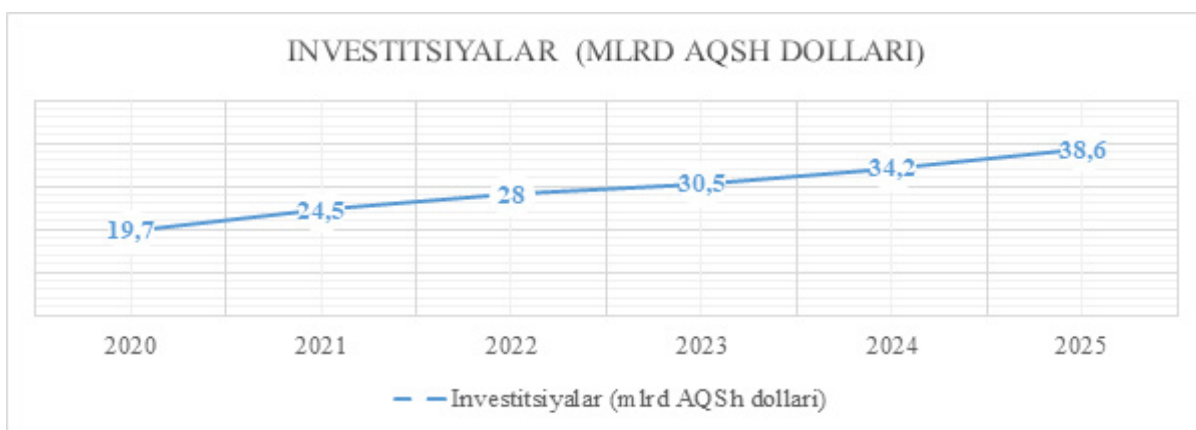
Shunday qilib, hududlar bo'yicha yalpi hududiy mahsulot ko'rsatkichlarini tahlil qilish mintaqaviy rivojlanish jarayonlarini baholash imkonini beradi. Ushbu ko'rsatkichlar hududlarning iqtisodiy salohiyatini aniqlash va kelgusida ularni yanada rivojlantirish bo'yicha strategik qarorlar qabul qilishda muhim ahamiyatga ega.

Keyingi qismda esa mintaqaviy rivojlanishga ta'sir etuvchi investitsiya jarayonlari tahlil qilinadi. Mintaqaviy rivojlanishni ta'minlashda investitsiyalar muhim iqtisodiy omillardan biri hisoblanadi. Investitsiyalar ishlab chiqarish hajmini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish hamda yangi ish o'rinlarini yaratish imkonini beradi. Shu sababli ko'plab mamlakatlar hududiy rivojlanish strategiyalarida investitsiya siyosatiga alohida e'tibor qaratadi.

Investitsiyalar hajmining ortishi iqtisodiyotning modernizatsiyalashuvi va raqobatbardoshligining oshishiga olib keladi. So'nggi yillarda O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilash, xorijiy investorlarni jalb qilish hamda hududlarda sanoat ishlab chiqarishini rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, erkin iqtisodiy zonalarining tashkil etilishi, sanoat klasterlarining rivojlantirilishi hamda biznes uchun soliq imtiyozlarining berilishi investitsiya jarayonlarini jadallashtirishga xizmat qilmoqda. Bu esa hududlarda yangi ishlab chiqarish korxonalarining tashkil etilishi va iqtisodiy faollikning oshishiga olib kelmoqda.

Mintaqaviy rivojlanishga ta'sir etuvchi asosiy omillardan biri iqtisodiyotga jalb qilinayotgan investitsiyalar hajmi hisoblanadi. Investitsiya jarayonlarini tahlil qilish orqali mamlakat iqtisodiyotining rivojlanish tendensiyalarini aniqlash mumkin. So'nggi yillarda O'zbekistonda investitsiya faoliyati sezilarli darajada faollashib, iqtisodiyotning turli sohalariga katta miqdorda mablag'lar yo'naltirilmoqda.

Quyidagi jadvalda so'nggi yillarda mamlakat iqtisodiyotiga jalb qilingan investitsiyalar hajmi keltirilgan.

2-rasm. O'zbekistonda asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi²

Yuqoridagi ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, mamlakat iqtisodiyotiga jalb qilinayotgan investitsiyalar hajmi yildan yilga ortib bormoqda. Xususan, 2020-yilda investitsiyalar hajmi 19,7 milliard dollarni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yilga kelib ushbu ko'rsatkich 38 milliard dollardan oshgan. Bu esa qisqa vaqt ichida investitsiyalar hajmi

² <https://stat.uz/uz/> ma'lumotlari

qariyb ikki barobar oshganini ko'rsatadi. Bunday o'sish mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, investorlar uchun yaratilayotgan qulay sharoitlar hamda biznes muhitining tobora yaxshilanib borayotgani bilan izohlanadi.

Investitsiyalarning ortib borishi sanoat ishlab chiqarishi hajmining kengayishiga, infratuzilma loyihalarining amalga oshirilishiga hamda yangi ish o'rinlarining yaratilishiga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, hududlarda yangi sanoat zonalarining tashkil etilishi va zamonaviy ishlab chiqarish korxonalarining ishga tushirilishi mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, investitsiyalarning hududlar kesimida muvozanatli taqsimlanishi iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, investitsiyalar hajmining oshib borishi mamlakat iqtisodiyoti uchun muhim ijobiy omil hisoblanadi. Kelgusida ham investitsiya muhitini yaxshilash, xorijiy investorlarni jalb qilish hamda innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash orqali mintaqaviy rivojlanish jarayonlarini yanada jadallashtirish mumkin.

Barqaror rivojlanishni ta'minlashda demografik omillar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Aholi sonining ortishi iqtisodiy faoliyatning kengayishiga, mehnat resurslarining ko'payishiga hamda ichki bozor hajmining oshishiga olib keladi. Shu bilan birga, demografik o'sish yangi ish o'rinlarini yaratish, uy-joy qurilishi, transport, ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlariga bo'lgan talabning ortishiga ham sabab bo'ladi. Shu sababli ko'plab davlatlar hududiy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishda demografik jarayonlarni alohida hisobga oladilar.

So'nggi yillarda mamlakatda urbanizatsiya jarayonlari ham jadallashib bormoqda. Yirik shaharlar iqtisodiy rivojlanish markazlariga aylanib, sanoat, savdo va xizmat ko'rsatish sohalari aynan shu hududlarda tez rivojlanmoqda. Shu bois hududlar o'rtasidagi iqtisodiy muvozanatni saqlash hamda barcha hududlarning barqaror rivojlanishini ta'minlash muhim vazifa hisoblanadi. Demografik jarayonlarni chuqur tahlil qilish esa hududiy rivojlanish siyosatini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Demografik rivojlanish ko'rsatkichlarini tahlil qilish hududiy iqtisodiy siyosatni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Aholi sonining o'sish sur'atlari iqtisodiy rejalashtirish, mehnat bozori, infratuzilma rivoji va ijtimoiy xizmatlar ko'lamini aniqlashda muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Xususan, 2020-yilda aholining umumiy soni 34 million kishini tashkil etgan bo'lsa, 2025-yilga kelib ushbu ko'rsatkich qariyb 37,5 million kishiga yetgan. Bu esa mamlakatda demografik o'sish sur'atlari yuqori ekanligini ko'rsatadi. Aholi sonining ortishi mehnat resurslarining ko'payishiga xizmat qiladi, bu esa iqtisodiy rivojlanish uchun muhim omil hisoblanadi.

Shu bilan birga, demografik o'sish hududlarda yangi ijtimoiy infratuzilma obyektlarini barpo etish zaruratini ham yuzaga keltiradi. Ta'lim muassasalari, tibbiyot markazlari, transport tizimi hamda uy-joy qurilishi hajmini kengaytirish talab etiladi. Shu sababli demografik jarayonlarni hisobga olgan holda hududiy rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish muhim hisoblanadi.

Yuqorida keltirilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, barqaror rivojlanishni ta'minlashda mintaqaviy omillar muhim rol o'ynaydi. Hududlarning iqtisodiy salohiyati, investitsiya faolligi, demografik jarayonlar hamda infratuzilma rivojlanishi mamlakat iqtisodiy barqarorligining asosiy omillari hisoblanadi. Ayniqsa, hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish milliy iqtisodiyotning muvozanatli rivojlanishiga xizmat qiladi.

Mintaqaviy rivojlanishni ta'minlash uchun investitsiyalarni hududlar kesimida samarali taqsimlash, sanoatni modernizatsiya qilish, transport va logistika infratuzilmasini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash orqali hududlarda iqtisodiy faollikni oshirish mumkin. Bu esa yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi daromadlarini ko'paytirish va hududiy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, zamonaviy iqtisodiy rivojlanish sharoitida innovatsion texnologiyalarni joriy etish, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish hamda ekologik barqarorlikni ta'minlash muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish, resurslardan oqilona foydalanish hamda ekologik muvozanatni saqlash barqaror rivojlanishning muhim sharti hisoblanadi.

Umuman olganda, hududlarning iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish, investitsiyalarni jalb qilish hamda demografik omillarni hisobga olgan holda ishlab chiqilgan iqtisodiy siyosat mamlakatning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, barqaror rivojlanishni ta'minlash jarayoni ko'p qirrali bo'lib, u iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik omillarning o'zaro uyg'unligini talab etadi. Ayniqsa, mintaqaviy rivojlanish masalasi mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Hududlarning iqtisodiy salohiyati, investitsiya muhiti, infratuzilma rivojlanish darajasi, demografik jarayonlar hamda tabiiy resurslar imkoniyatlari barqaror rivojlanishning asosiy omillari sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli mamlakat iqtisodiy siyosatini shakllantirishda hududiy yondashuv muhim ahamiyatga ega.

Mintaqaviy rivojlanishni ta'minlashda investitsiyalar muhim rol o'ynashi tadqiqot natijalarida o'z tasdig'ini topdi. Investitsiyalar iqtisodiyotning modernizatsiyalashuvi, yangi ishlab chiqarish quvvatlarining tashkil etilishi hamda yangi ish o'rinlarining yaratilishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, hududlarga jalb qilinayotgan investitsiyalar infratuzilmaning rivojlanishiga, sanoat ishlab chiqarishining kengayishiga va iqtisodiy faollikning oshishiga olib keladi. Shu sababli investitsiyalarni hududlar kesimida samarali taqsimlash barqaror rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, hududiy infratuzilmaning rivojlanganligi iqtisodiy o'sish sur'atlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Transport va logistika tizimining rivojlanganligi hududlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarni mustahkamlaydi, savdo va ishlab chiqarish faoliyatini faollashtiradi. Shu sababli infratuzilmani modernizatsiya qilish va yangi transport yo'llarini barpo etish hududiy rivojlanishni jadallashtirishga xizmat qiladi.

Yuqoridagi tahlillar asosida barqaror rivojlanishni ta'minlash bo'yicha quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin.

Birinchidan, hududlarning iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish maqsadida mintaqaviy rivojlanish strategiyalarini takomillashtirish zarur. Har bir hududning tabiiy resurslari, ishlab chiqarish imkoniyatlari va demografik xususiyatlarini hisobga olgan holda rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega.

Ikkinchidan, investitsiya muhitini yanada yaxshilash va investorlar uchun qulay sharoit yaratish lozim. Xususan, sanoat zonalarini rivojlantirish, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash hamda kichik biznesni rag'batlantirish orqali hududlarda iqtisodiy faollikni oshirish mumkin.

Uchinchidan, hududiy infratuzilmani rivojlantirish barqaror iqtisodiy o'sishning muhim sharti hisoblanadi. Transport, energetika, kommunikatsiya va logistika tizimlarini modernizatsiya qilish hududlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarni kuchaytiradi va yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratadi.

To'rtinchidan, demografik o'sishni hisobga olgan holda yangi ish o'rinlarini yaratish hamda mehnat bozorini rivojlantirish zarur. Shu maqsadda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish hamda kasb-hunar ta'limini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega.

Beshinchidan, ekologik barqarorlikni ta'minlash maqsadida yashil iqtisodiyot tamoyillarini keng joriy etish lozim. Energiya tejovchi texnologiyalarni qo'llash, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish hamda tabiiy resurslardan oqilona foydalanish uzoq muddatli barqaror rivojlanishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, barqaror rivojlanishni ta'minlashda mintaqaviy omillar muhim o'rin tutadi. Hududlarning iqtisodiy salohiyatini oshirish, investitsiyalarni jalb qilish, infratuzilmani rivojlantirish hamda ekologik muvozanatni saqlash orqali mamlakat iqtisodiy barqarorligini mustahkamlash mumkin. Shu sababli kelgusida hududiy rivojlanish siyosatini yanada takomillashtirish hamda zamonaviy iqtisodiy yondashuvlarni joriy etish muhim vazifalardan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Qosimov S.S. Mintaqaviy iqtisodiyot. – T.: Iqtisodiyot, 2021. – 240 b.
2. Rasulov A.A. Barqaror rivojlanish nazariyasi va amaliyoti. – T.: Fan, 2022. – 198 b.
3. Porter M. Raqobat ustunligi. – Nyu-York: Free Press, 2016. – 896 b.
4. Krugman P. Development, Geography and Economic Theory. – Cambridge: MIT Press, 2018. – 145 p.
5. Daly H. Ecological Economics and Sustainable Development. – Boston: Beacon Press, 2015. – 297 p.
6. O'zbekiston Respublikasi Statistika milliy qo'mitasi. O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. – T., 2025.
7. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. Statistika ma'lumotlar to'plami. – T., 2025.
8. United Nations. Sustainable Development Goals Report. – New York, 2023.
9. World Bank. World Development Report. – Washington DC, 2024.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>